

Markedsrapport Holland

Baggrund

Holland er med en befolkning på 17 millioner verdens 18. største økonomi. Finanskrisen i 2008 ramte hårdt, og siden da har der været både op- og nedture. Økonomien kom tilbage på vækstsporet i 2010, men oplevede en opbremsning igen allerede i 2011. Først i 2014 begyndte væksten på ny at blive positiv. Den økonomiske aktivitet forblev robust i første halvdel af 2018, men er senere aftages lidt bl.a. under nedgangen i den globale efterspørgsel.

International handel har stor betydning for den hollandske økonomi. Landet er på nuværende tidspunkt verdens 8. største eksportnation, hvilket i høj grad hænger sammen med, at økonomien er en af de mest åbne i Europa. Holland eksporterer hovedsageligt til Tyskland, Belgien, Storbritannien, Frankrig og Italien. Den tætte samhandel med Storbritannien gør desuden, at Holland er et af de mest sårbare lande over for konsekvenserne af Brexit.

Tabel 1: Økonomiske nøgletal for Holland

	2016	2017	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	2,1	3,0	2,5	1,4	1,5
Inflation (pct.)	0,7	1,2	2,0	2,0	2,0
Offentlig budgetbalance af BNP (pct.)	0,0	1,2	1,2	0,7	0,4
Offentlig gæld (brutto) af BNP.	61,9	56,9	52,7	50,2	47,9
Betalingsbalancens løbende poster af BNP (pct.)	8,0	10,8	10,3	9,8	9,0
Valutakurs SGD:USD	0,9037	0,8855	0,8464	0,8386	0,8197

Kilde: EIU, JANUAR 2019

Udgivet af: Dansk Erhverv i samarbejde med EKF - Danmarks Eksportkredit

Økonomisk udvikling

Hollands økonomi har været stabilt voksende efter den seneste nedtur, der endte i slutningen af 2013. I 2015 begyndte væksten i beskæftigelse og privatforbrug for alvor at vise positive tal, og det er smittet af på resten af økonomien. Således har BNP-væksten været højere end 2 pct. i både 2015 og 2016 og højere end 3 pct. i 2017. Væksten forventes dog i 2019 at dale til 1,4% og 1,6% i 2020-23 ifølge EIU. Det forventes tilmed, at de offentlige udgifter for 2019 vil være faldende. Det afspejles også i den offentlige gæld

målt i andel af BNP, der er faldende. Derudover har Holland en af de laveste ledighedsprocenter i EU, og huspriserne er steget pænt de seneste år, hvilket har været med til at understøtte privatforbruget. Det hollandske boligmarked har ellers været længere tid om at komme sig oven på finanskrisen og den efterfølgende europæiske gældskrise end de nordeuropæiske boligmarkeder.

På nuværende tidspunkt udgør servicesektoren 70 pct. af landets produktion. På trods af et øget pres fra *emerging markets* ser Holland ud til at kunne fastholde et relativt højt aktivitetsniveau i fremstillingssektoren. Den hollandske industri er især beskæftiget inden for fødevarer, kemikalier, elektriske maskiner og raffinering af råolie. Holland er samtidig en af de største producenter og distributører af naturgas. Produktionen af naturgas forventes dog at falde i de kommende år, da regeringen har fået gennemført en begrænsning for at mindske risikoen for jordskælv. Hollands betalingsbalance har været i overskud på omkring 8-10 pct. af BNP i flere år og forventes at være det fortsat. Det skyldes primært eksporten af naturgas, men også reeksport fylder meget i tallene. Holland importerer mange varer og eksporterer dem videre uden at tilføje dem synderlig merværdi. Faktisk udgør reeksport hele 50 pct. af Hollands samlede eksport.

Privatforbruget i Holland er endvidere inde i en gunstig udvikling. De seneste års positive vækstrater, trods det mindre fald, ser ud til at fortsætte som følge af en høj disponibel indkomst, forårsaget af stigende huspriser og en arbejdsløshed på kun 5,6 pct. Indtil videre har det ikke haft en større effekt på den stadig lave inflation, men skulle priserne stige, vil det kunne sætte en mærkbar stopklods på privatforbruget. I den modsatte retning trækker dog regeringens planlagte stigninger i det offentlige forbrug og planlagte skattelettelser. De vil hæve husholdningernes budget og sandsynligvis opveje eventuelle prisstigningers effekt på privatforbruget.

Tabel 2: **Hollands handelsforhold til Danmark**

Dobbeltbeskatningsaftale med Holland	Ja
Hollandske investeringer i Danmark (beholdning 3. kvartal 2018)	139,3 mia. DKK.
Danske investeringer i Holland (beholdning 3. kvartal 2018)	101,1 mia. DKK.
Dansk vareeksport til Holland 2018	31,5 mia. DKK.
Dansk tjenesteeksport til Holland 2018	15,3 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteeksport til Holland 2018	44,1 mia. DKK.
Dansk vareimport fra Holland 2018	49,2 mia. DKK.
Dansk tjenesteimport fra Holland 2018	16,6 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteimport fra Holland 2018	66,1 mia. DKK.
Danske datterselskaber i Holland 2018	379 (21.608 ansatte i alt)

Kilde: SKAT og Danmarks Statistik

Tabel 3: **Eksportudsigt for Holland**

	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Vækst i dansk vareeksport til Holland (pct.)	8,4	-3,2	6,3
Vækst i dansk tjenesteeksport til Holland (pct.)	0,7	1,1	0,5
Vækst i vare- og tjenesteeksport til Holland (pct.)	5,8	-1,8	4,5

Kilde: Udenrigsministeriet

Politisk udvikling

Holland er et konstitutionelt monarki ligesom Danmark. Premierministeren er lederen af regeringen. Parlamentet består af to kamre – senatet og underhuset – hvor underhuset er det mest magtfulde. Sidste valg til underhuset blev afholdt i 2017. Valget er det første siden 2002, der ikke er blevet udskrevet som følge af et sammenbrud i regeringen.

Efter valget i marts 2017 fulgte over seks måneder med regeringsforhandlinger. Det lykkedes Mark Rutte fra Folkepartiet for Frihed og Demokrati (VVD) at danne en ny regeringskoalition sammen med tre øvrige centrum-højre partier. Der er relativt store interne uenigheder mellem regeringspartierne på en række centrale politikområder. Det næststørste parti efter VVD blev det indvandrings skeptiske Frihedsparti under ledelse af Geert Wilders, som står uden for regeringen.

Den siddende regering har et snævert flertal i parlamentet, og det er derfor usikkert, om regeringen kan sidde hele valgperioden ud. De politiske risici for regeringen ventes at stige fra februar 2019 grundet det provinsielle valg, der snart finder sted og fungerer som det indirekte valg til senatet.

Regeringen er reformvenlig og går ind for en reformering af arbejdsmarkedet og pensionssystemet. Den tidligere regering havde fokus på finanspolitisk konsolidering, hvilket indebærer en kombination af skattestigninger og nedskæringer i de offentlige udgifter. I 2016 var der for første gang overskud på de offentlige finanser siden 2008. Det giver den nye regering et større handlerum til at gennemføre skattelettelser og forøge det offentlige forbrug.

Det næste parlamentsvalg forventes at finde sted i 2021.

Holland har været medlem af EU siden begyndelsen, og der er generelt opbakning til fortsat EU-medlemskab i befolkningen. Holland har traditionelt tilhørt den liberale blok i EU sammen med Storbritannien, og Holland mister derfor en vigtig allieret i EU-politiske spørgsmål, når Storbritannien træder ud af EU. Holland har spillet en central rolle i

det tilspidsede forhold mellem EU og Tyrkiet de seneste år. I 2017 nægtede den hollandske regering repræsentanter for den tyrkiske regering at føre valgkamp i Holland. I starten af 2018 trak Holland sin ambassadør hjem fra Tyrkiet som følge af det dårlige forhold mellem de to lande.

Tabel 4: **Holland på globale ranglister**

Forsknings- & udviklingsintensitet (totale investeringer i pct. af BNP)	15 (ud af 76)
WIPO's Global Innovation Index	2 (ud af 126)
World Economic Forum's Global Competitiveness Index	6 (ud af 140)
Transparency Internationals "Corruption by country"(efter laveste niveau)	8 (ud af 180)
Verdensbankens "Ease of doing business" (samlet score)	36 (ud af 190)
Verdensbankens individuelle parametre:	
Bureaukrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	22 (ud af 190)
Adgang til kredit (efter nemmeste adgang)	112 (ud af 190)
Beskyttelse af mindretsaktionærer (efter mest effektive beskyttelse)	72 (ud af 190)
Bureaukrati for virksomheder ved eksport/import (efter laveste niveau)	1 (ud af 190)

Kilde: Se kildehenvisning på sidste side

Tabel 5: **Markedsmuligheder**

IT - Langt de fleste af Hollands borgere har adgang til hurtigt internet, og virksomhederne i alle industrier bruger digitalisering aktivt til at effektivisere. Der er derfor mange virksomheder i Holland, der arbejder med IT. Markedet for e-handel er kraftigt voksende, og det har ændret hele detailhandelens fokus fra fysiske butikker til webshops. I 2016 udgjorde e-handel 14 pct. af det samlede salg, og tallet forventes at stige yderligere. De hollandske forbrugere efterspørger i højere grad gratis og sikker levering af deres varer, hvilket klart ses på, at antallet af 'pakke-boks' opsamlingssteder er steget.

Hjemmelevering benyttes dog stadig af de fleste. Hvis danske virksomheder vil sælge til de hollandske markeder, er det helt essentielt at kunne tilbyde betaling via iDEAL. Over halvdelen af alle betalinger ved e-handel foregår igennem iDEAL. Denne betalingsmetode bliver betragtet som den mest normale og sikre - så normal at de klassiske kreditkort kun står for en tiendedel af onlinebetalinger. Hele den offentlige sektor er i færd med at blive digitaliseret, og f.eks. i sundhedssektoren er der et stort fokus på standardiserede løsninger, som kan bruges i hele landet. Innovative løsninger i e-health og e-government har således et stort markedspotentiale for danske virksomheder.

Sundhed - Den hollandske sundhedssektor er en af de største i Europa. Den beskæftiger ca. 1,42 mio. mennesker, hvoraf 100.000 er i den private del af sektoren. Alle borgere betaler til en fælles sundhedsordning igennem skatten, og de er derudover forpligtede til at tegne en privat basissygeforsikring. Reglerne for denne fastsættes af Sundhedsministeriet. Regeringen har til hensigt at gøre sundhedsmarkedet friere for at modvirke

de stigende omkostninger, der ser ud til at ramme i de kommende år. Øget konkurrence og omkostningsbesparende innovation skal nedbringe omkostningerne bl.a. ved at skabe et mere gennemskueligt marked, hvor borgerne i højere grad kan sammenligne priser og ventetider hos de offentlige instanser. De hollandske borgere skifter ofte deres forsikring for at betale den laveste pris. Det giver et øget pres på forsikringsselskaberne, der mister motivationen til at investere i præventive undersøgelser, fordi det bedre kan betale sig at bruge pengene på at sænke prisen. Dette går ud over folkesundheden.

Den store konkurrence på prisen gør dog også, at der i høj grad efterspørges omkostningseffektiverende produkter, og især indenfor e-health vil der fremover være muligheder. Danske producenter er kendt for deres kvalitetsprodukter inden for sygehusudstyr og hjælpemidler, og mange af dem er i forvejen repræsenteret på det hollandske marked. Der er ikke mange udfordringer forbundet med at komme ind på markedet, hvorfor der er gode muligheder for at slå til, når de hollandske virksomheder ser sig om efter nye og innovative produkter udenfor landets grænser.

Møbler, interiør og arkitektur - Holland er et attraktivt marked for danske virksomheder inden for møbler, interiør og arkitektur. Stilarterne i de to lande er meget ens, og Danmarks bliver i forvejen forbundet med design og arkitektur af hollænderne. Handel i møbel- og interiørbranchen har generelt været stigende i Holland. Andelen af e-handel er også stigende inden for branchen i takt med nye onlinemuligheder, hvor kunden selv kan designe sine møbler og bestille dem direkte fra fabrikken. De fysiske butikker udgør dog stadig størstedelen af den samlede handel, da e-handlen kun er oppe på 2 pct. af den samlede handel i branchen. Mange forbruger benytter internettet til at finde information om varen, men de vil alligevel gerne prøve dem i butikken, før de lægger penge på bordet. Desuden ses et stigende marked for rådgivning til boligindretning samt nicheprodukter såsom vintage og bæredygtige møbler. Inden for arkitektur ses en stigende interesse for bæredygtige og energieffektive løsninger – både indenfor renovering, samt nye bygninger. Derudover er der ved nybyggeri i højere grad end tidligere fokus på sundhed og tilgængelig for den aldrende befolkning.

Kilde: EKF

10 største danske eksportvarer til Holland

Tabel 6: **Overkategorier**

1. Beklædningsgenstande og -tilbehør	2,7 mia. kr.
2. Rå mineralolier og produkter deraf	2,7 mia. kr.
3. Medicinske og farmaceutiske produkter	1,7 mia. kr.
4. Maskiner og -tilbehør til industrien	1,6 mia. kr.
5. Gas	1,4 mia. kr.
6. Fisk, krebsdyr, bløddyr og varer deraf	1,3 mia. kr.
7. Organiske kemikalier	1,1 mia. kr.
8. Møbler	1 mia. kr.
9. Køretøjer	909 mio. kr.
10. Animalske og vegetabiliske materialer, rå	898 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 7: **Underkategorier**

1.	Lette olier og petroleum eller bituminøse mineraler	1,2 mia. kr.
2.	Enzymer og tilberedte enzymer,	929 mio. kr.
3.	Jordolie og råolier hidrørende frabitumen mineraler (undtagen kondensater af naturgas)	585 mio. kr.
4.	Karbonhydrid-blandinger, aromatiske ved destillation efter ASTM D 86 max 65 vol.	506 mio. kr.
5.	Fersk og kølet torsk af arten Gadus morhua	364 mio. kr.
6.	Artikler til stomi-pleje	300 mio. kr.
7.	Brændselolie undt. til behandling ved en bestemt proces eller kemisk omdannelse	243 mio. kr.
8.	Levende smågrise	243 mio. kr.
9.	Hvede og blandingsprodukter af hvede og rug	217 mio. kr.
10.	Gasolier eller bitumen mineraler	201 mio. kr.

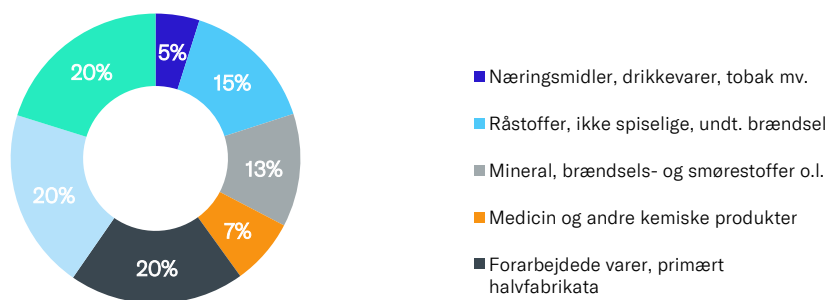
Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 8: **Modtagere af dansk vareeksport 2018, rangeret**

1.	Tyskland	102 mia. kr.
2.	Sverige	78,5 mia. kr.
3.	Storbritannien	53,8 mia. kr.
4.	USA	51,5 mia. kr.
5.	Norge	42,2 mia. kr.
6.	Kina	29,9 mia. kr.
7.	Holland	28,1 mia. kr.
8.	Frankrig og Monaco	23,4 mia. kr.
9.	Polen	20,1 mia. kr.
10.	Italien	17,2 mia. kr.

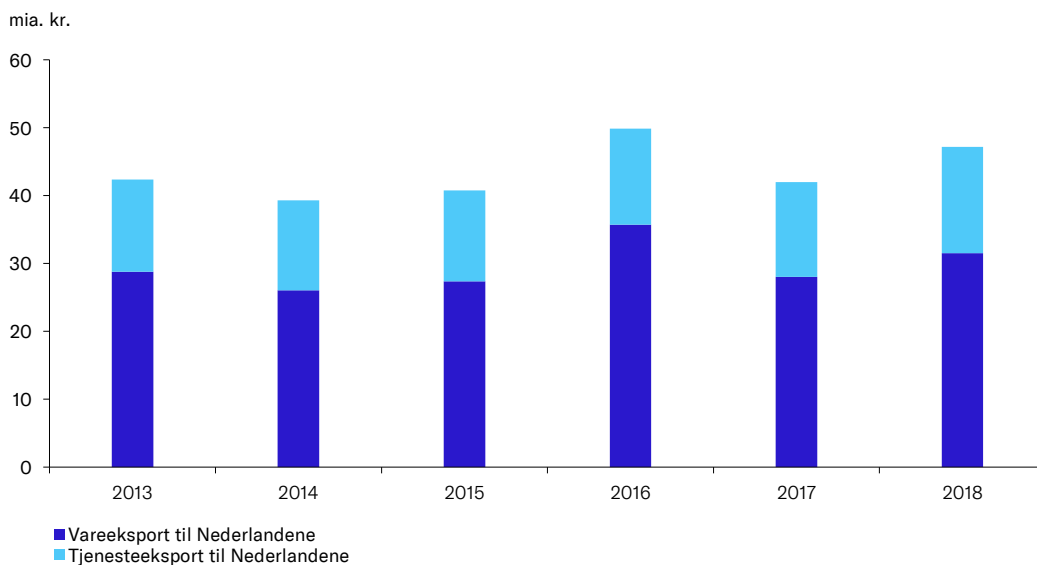
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 1: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Holland fra feb. 2018 til okt. 2018**

Kilde: Danmarks Statistik og Udenrigsministeriets eksportudsigt for Holland

Figur 2: **Dansk vare- og tjenesteeksport til Holland fra 2013 til 2018**

Kilde: Danmarks Statistik

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer i opdateret version hvert kvartal. Publikationen udarbejdes i samarbejde med en gruppe samarbejdspartnere, der besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Samarbejdspartnerne er:

EKF – Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder. Kontakt EKF på 35 46 26 00 eller besøg på www.ekf.dk, hvis din virksomhed har brug for finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Det Dansk-Tyske Handelskammer (www.handelskammer.dk)

Udenrigsministeriet (www.um.dk)

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige: Danmarks Statistik, Eurostat, IMF, WTO, OECD, Danmarks Nationalbank, Verdensbanken og The Economist Intelligence Unit. Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, chefkonsulent, EU & International, Dansk Erhverv, på tlf. +45 31 75 24 00 / e-mail: mje@danskerhverv.dk.

For mere om Dansk Erhverv se vores hjemmeside på: www.danskerhverv.dk